

තොරතුරු පද්ධතීන්ට අදාළ ආචාරධර්ම, සමාජයීය හා නෛතික පරිසරය

AAT අදියර II
ISD - ඩිජිටල් පරිසරයක් තුළ තොරතුරු පද්ධති

යොහාන් ධනංජය
Reading for MLRHRM. (UOC), PHDLR. (HRM) (UOC), HRM. (NIBM), BIT Dip. (UOC)

JMC Jayasekera Management Centre (Pvt) Ltd
Pioneers in Professional Education
65/2A, Chittampalam Gardiner Mawatha, Colombo 02 | T: +94 112 430451 | E: info@jmc.lk | F: +94 115 377917

Ethical, Social and Legal Environment for Information Systems

සමාජීය ජාල සහ සමාජ මාධ්‍ය

සමාජ මාධ්‍ය

- සමාජ මාධ්‍ය යනු මිනිසුන් විසින් උඩුගත කරනු ලබන බ්ලොග් අඩවියක් විඩියෝවක් ඉදිරිපත් කිරීමක් සංගීතය බෙදාහැරීමක් ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයක් හෝ විද්‍යුත් ග්‍රන්ථයක්
- එක පාර්ශවයක සිට බොහෝ පාර්ශවයන්ට සන්නිවේදනය කරන ක්‍රමයක් ලෙස සැලකිය හැක
- පුද්ගලයින් හට අන්තර්ගතයන් සඳහා අදහස් දැක්වීමට සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීමට හැකි වුවත්, අන්තර්ගතයේ හිමිකාරීත්වය එහි මුල් ප්‍රකාශකයා සතුව පවතී
- එක් අතකට Youtube යනු විඩියෝ සඳහා වන මෙවලමක් වන අතර එය සමාජ මාධ්‍යයක් ද වේ

සමාජ ජාල

- ප්‍රකාශකයා විසින් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත මාධ්‍ය තීරණය කිරීමෙන් පසු, ප්‍රේක්ෂකයින් සමග සම්බන්ධවීම සඳහා Facebook සහ Twitter වැනි සමාජ ජාල සමග කටයුතු කරනු ලබයි
- ව්‍යාපාරයකට නිල ගෙස්බුක් පිටුවක් පැවතීමේ වැදගත්කම වන්නේ ගෙස්බුක් ජාලයේ සිටින පුද්ගලයින් එහි පලවන භාණ්ඩ හා සේවා පිළිබඳ ජාලය ඔස්සේ බෙදා හැරීමයි
- වෙනත් සගයන් සමග කතාබස් කිරීම linkedin වැනි සේවාවන් මත සිදුකළ හැකිය එය සමාජ ජාලකරණය යි

සමාජ ජාල කරනයේ අරමුණු සහ උපාය මාර්ග

- සමාජ ජාලකරණය ඉලක්කය වන්නේ අන්තර් ක්‍රියා කිරීම සංවාද කිරීම සහ සංවාද නිර්මාණය කිරීමයි
- සංවාද සෙවීම නව සංවාද ආරම්භ කිරීම සහ සම්බන්ධවීමට පහසුකම් සපයයි
- සබඳතා ඇති කිරීම සඳහා ආයෝජනය කිරීමෙන් පක්ෂපාත අනුගාමිකයින් ගොඩනගාගැනීමට හැකිවේ

පුද්ගල භාවිතය සඳහා ඇති සේවාවන් සහ ඒවායේ ගති ලක්ෂණ

- මිනිස්සුන්ට ඕනෑම විනයක් යටතේ සටහන් තැබිය හැකි අවධිමත් වෙබ් පිටු හෙවත් බ්ලොග්කරණය
- කෙටි පණිවිඩයක් තැබීමට ඉඩකඩ සැලසීම
- මිතුරන් සහ ආදරණීයයන් සමඟ ක්ෂණිකව සම්බන්ධ වීමට ඇති හැකියාව
- ජීවිතයේ සිත්ගන්නා සුළු සහ විශේෂ ප්‍රවාහිනි මෙන්ම පින්තූර සහ වීඩියෝ ආදිය බෙදා හදා ගැනීමේ හැකියාව
- පරිශීලකයින්ට ඔවුනට කැමති ඔවුන්ගේ ජීවිතයේ ඕනෑම දෙයක් බෙදා ගැනීමට හැකියාව
- කෙනෙකුට ඔවුන්ගේ හැඟීම් සහ මානසික ආතතිය ද ප්‍රකාශ කළ හැක
- වෙහෙසකාරී දෛනික කටයුතුවලින් පසු පුද්ගලයකුට යම් ආස්වාදයක් ලබා ගැනීම සඳහා එය එක් මාර්ගයකි

පුද්ගල භාවිතය සඳහා ඇති සේවාවන් සහ ඒවායේ ගති ලක්ෂණ

- සැතපුම් ගණන් දුර වෙන්ව වාසය කරන පවුල් සඳහා එමගින් දුර ගමන් කිරීම හෝ දුරකතන ඇමතුම් භාවිතයකින් තොරව ඔවුන් සිය ජීවිතයේ කොටසක් ලෙස දැනීමට ඉඩ අවකාශ මේ මගින් සලසා ඇත
- මෙවැනි කර්තව්‍යයක් සඳහා වඩාත්ම සුදුසු සමාජ ජාල වේදිකාවක් ගෙස්බුක් ලෙස හැඳින්විය හැක
- මෙම විශේෂිත වෙබ් අඩවිය තත්ත්වයන්, ඡායාරූප, වීඩියෝ සහ තවත් බොහෝ දේ ඒකාබද්ධ කරමින් අන් අය සමඟ ජීවිතය බෙදා ගැනීම සඳහා ප්‍රශස්තම වෙබ් අඩවිය බවට පත්ව ඇත

වෘත්තිකයින් සඳහා පවත්නා සේවාවන් සහ ඒවායේ ගති ලක්ෂණ

➤යමෙකු රැකියාවක් සොයන්නේ නම් හෝ සුවිශේෂී ක්ෂේත්‍රයකට ඇතුළත්වීම සඳහා උත්සාහ කරන්නේ නම් බොහොමයක් අතුරෙන් **linkedin.com** යනු මෙම කාර්යය සඳහා වඩාත්ම සුදුසු සමාජ ජාලයකි එය ලෝකයේ විශාලතම වෘත්තීය ජාලය බවට පත්ව ඇත

➤වෘත්තීය ජාලයක් නිර්මාණය කරමින් සම්බන්ධ වීමට හැකියාවක් ඇති සමාජ ජාලයක් ලෙස **Twitter** හඳුන්වා දිය හැක

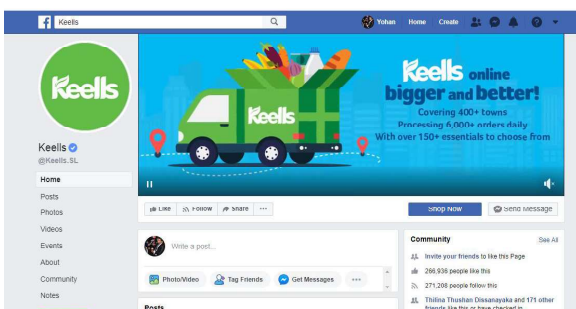
LinkedIn

පුද්ගලයින් සමාජය සහ ව්‍යාපාර කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍යයන්හි යහපත් බලපෑම්

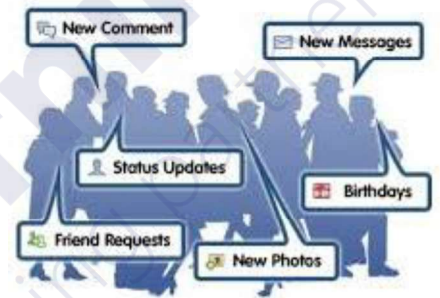
➤වර්තමාන ලෝකයේ සෑම කෙනෙකුම තම නිෂ්පාදන අලෙවිකරණය සඳහා සමාජ මාධ්‍ය වේදිකාවක් තෝරා ගන්නේ එසේ සිදුකිරීමට එය වඩාත්ම සුදුසු හා බලවත්ම වේදිකාවක් බවට පත්ව ඇති බැවිනි

➤ලෝකයේ සමස්ත ජනගහනයෙන් බිලියන 3 ක පමණ ජනගහනයක් සමාජ මාධ්‍ය භාවිතා කරන බැවින් ව්‍යාපාර වලට ඔවුන්ගේ සන්නාම ප්‍රවර්ධනයටත් හාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රවර්ධනය ටත් විශාල අවස්ථාවක් විවෘත කර ඇත

පුද්ගලයින් සමාජය සහ ව්‍යාපාර කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍යයන්හි යහපත් බලපෑම්

- සමාගමකට උනන්දුවක් දක්වන පුද්ගලයින් හා සම්බන්ධවීම සඳහා ඇති වඩාත් ඵලදායී ම ක්‍රමය ද මෙයය
- පුද්ගලයින්ගේ ආගම හෝ ජන විකාශනාත්මක වර්ගය කුමක් වුවත් නොසලකා සමාජ මාධ්‍ය සැමවිටම ඉලක්කගත ප්‍රේක්ෂකයින් සමග ගනු දෙනු ආරක්ෂා කරගැනීමට සහ පුනර්ජීවනය කිරීමට සහයෝගය ලබාදෙයි
- සමාජ මාධ්‍ය මගින් පවුලේ අය හිතමිතුරන් සහ ව්‍යාපාරික පුද්ගලයන් සමග සම්බන්ධතාවයන් වඩාත් පහසු කර ඇත

ව්‍යාපාර සඳහා සමාජ මාධ්‍යයන්හි යහපත් බලපෑම්

- කමර්ෂාල් ප්‍රවණතා කාලීනව අනාවරණය කර ගැනීමේ හැකියාව
- වඩා හොඳ පාරිභෝගික සේවාවක් සහ පාරිභෝගික තෘප්තියක් දීමට
- සේවකයින් බඳවා ගැනීම සඳහා
- තරුණ සමාජ දැනුමක් ඇති ගනුදෙනුකරුවන්ට ඇරයුම් කිරීම
- තරගකරුවන් මත බලය ස්ථානගත කිරීම
- ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ඡායාරූප සහ සාර්ථක කතා වලට එකතු කිරීමට
- ගනුදෙනුකරුවන්ගේ කතා වලට එකවරම විසඳුම් ලබා දීමට

පුද්ගලයින් සහ සමාජය කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍ය සහ සමාජ ජාලවල සාමාන්‍යමය බලපෑම් (ව්‍යාජ පුවත්, රහස්‍යතා ගැටලු, අහඹුතා සොරකම් ඇතුළුව)

කීර්තිය නැතිවීම (Loss Of Reputation)

අසත්‍ය කතාවක් නිර්මාණය කිරීමෙන් සහ සමාජ මාධ්‍ය පුරා පැතිරවීමෙන් යම්කුගේ කීර්තිය පහසුවෙන් ආස කළ හැකිය. මෙලෙස සමාජ මාධ්‍ය හා කීර්ති නාමයට හානි වීමෙන් ව්‍යාපාරවලටද පාඩු සිදුවිය හැක

ඇබ්බැහි වීම (Adiction)

සමාජ මාධ්‍ය කෙරෙහි ඇබ්බැහි වීම ඉතාමත් නරක ප්‍රවණතාවයක් වන අතර එය පුද්ගලයින්ගේ පෞද්ගලික ජීවිතය සඳහා ද බාධාවක්

සමාජ මාධ්‍ය කෙරෙහි වැඩි ඇබ්බැහිවීමක් දක්වන්නෙ නව යෞවනයන් ඔවුන් ඉතාමත් දැඩි ලෙස සමාජ මාධ්‍යයන් තුළ හැසිරෙන අතර එනිසාම ඵලදායී කාර්යයන් සිදුකිරීම සඳහා පවතින කාලය විනාශ වී යයි

පුද්ගලයින් සහ සමාජය කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍ය සහ සමාජ ජාලවල සාමාන්‍යමය බලපෑම් (ව්‍යාජ පුවත්, රහස්‍යතා ගැටලු, අහඹුතා සොරකම් ඇතුළුව)

සයිබර් හිරිහැරකිරීම

සමහර අවස්ථාවන්වල මාර්ගගත සමාජ කාණ්ඩය හෝ ඉලෙක්ට්‍රොනික හිරිහැර ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ වාර්තාවන්ට අනුව පසුගිය යුගයේ දී හිරිහැර වින්දිතයන් බවට පත්වූයේ දරුවන්ය

ඕනෑම අයකුට ව්‍යාජ ගිණුමක් නිර්මාණය කර සොයාගත නොහැකි පරිදි ඕනෑම දෙයක් කිරීමට හැකියාවක් පවතින බැවින් අන්තර්ජාලය හරහා හිරිහැර කිරීම වඩාත් පහසු වී ඇත

සමාජයේ අසහනය හා අවුල් සහගත තත්ත්වයන් ඇතිකිරීම සඳහා තර්ජන, බිය ගැන්වීමේ පණිවුඩ සහ කට කතා ජනතාව වෙත යැවිය හැකිය.

පුද්ගලයින් සහ සමාජය කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍ය සහ සමාජ ජාලවල සාමාන්‍යමය බලපෑම් (ව්‍යාප්ත පුවත්, රහස්‍යතා ගැටලු, අනන්‍යතා සොරකම් ඇතුළුව)

සැසීම (Hacking)

- සැසීම යනු පද්ධතියක ඇති දුර්වලතා හෝ අඩුපාඩුකම් හඳුනාගනිමින් පුද්ගලික තොරතුරු වලට අනවසරයෙන් ප්‍රවේශ වීමේ ක්‍රියාවලියයි
- මෙම ක්‍රියාදාමය මගින් පොදුවේ පුද්ගලයෙකුගේ පෞද්ගලිකත්වය සහ රහස්‍ය තොරතුරු උල්ලංඝනය කරනු ලබයි
- එබැවින් සැසීම යනු අනවසර ප්‍රවේශය ලෙසද හඳුනාගත හැක
- ඔවුනට මූල්‍යමය අලාභ මෙන්ම පෞද්ගලික ජීවිතයටද පාඩු සිදු කළ හැක

shutterstock.com • 1156539508

පුද්ගලයින් සහ සමාජය කෙරෙහි සමාජ මාධ්‍ය සහ සමාජ ජාලවල සාමාන්‍යමය බලපෑම් (ව්‍යාප්ත පුවත්, රහස්‍යතා ගැටලු, අනන්‍යතා සොරකම් ඇතුළුව)

සැසීම (Hacking)

- අතීතයේ පුද්ගලික facebook ගිණුම් සඳහා අනවසර ප්‍රවේශයෙන් සිදුවූ අතර එසේ සිදුකරන ලද හැකවරුන් විසින් අදාළ පුද්ගලයාගේ පෞද්ගලික ජීවිතයට බලපෑ වෙන ආකාරයේ පලකිරීම් සිදු කර ඇත
- මෙය සමාජ ජාල වල ඉතාමත් හයංකර අවාසිදායක තත්ත්වයක් වන නිසා මෙවැනි සිදුවීම්වලින් වළකින පරිදි පුද්ගලයින් සිය ගිණුම් වඩාත් ආරක්ෂිතව පවත්වා ගැනීම වැදගත් වේ.

හරිත පරිඝණක කරණය යනු කුමක්ද (Green Computing)

➤ හරිත පරිගණනය යනු පරිගණක සහ ඒවායේ සම්පත් පාරිසරික වශයෙන් වගකීම් සහිතව සහ පරිසර හිතකාමී ලෙස භාවිතා කිරීමයි

➤ පුළුල් අර්ථයකින් ගත් කළ එය පාරිසරික බලපෑම අවම කරන අයුරින් පරිගණක උපාංග සැලසුම් කිරීම නිෂ්පාදනය කිරීම ඉංජිනේරුකරණය කිරීම භාවිතා කිරීම සහ බැහැර කිරීම යන ක්‍රියාවලි ලෙස හැඳින්විය හැක

➤ බලශක්තිය කාර්යක්ෂම සැලසුම්කරණ සම්පත් පරිභෝජනය අඩු කිරීම සහ විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය නිසි ලෙස බැහැර කිරීම වැනි ක්‍රියාකාරකම් අතර වේ

හරිත පරිඝණක කරණය යනු කුමක්ද (Green Computing)

➤ එක්සත් ජනපදයේ හරිත පරිගණනය සඳහා වූ මුල්ම පියවර වූයේ **energy star** නමින් හැඳින්වෙන ස්වේච්ඡා ලේබල් කිරීමේ වැඩසටහනය

➤ 1992 වර්ෂයේදී පරිසර ආරක්ෂණ ඒජන්සිය මගින් එය සංකල්පයක් බවට පත් කරන ලදී

➤ ආසියාව ද එම වැඩසටහන ක්‍රියාවට නංවා ඇත

පරිගණනයේ පාරිසරික බලපෑම් පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ යුතු ආකාරයන්

හරිත
භාවිතය

හරිත
බැහැර
කිරීම

හරිත
සැලසුම්
කිරීම

හරිත
නිෂ්පාදන

පරිගණනයේ පාරිසරික බලපෑම් පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ යුතු ආකාරයන්

හරිත භාවිතය

- පරිගණක සහ වෙනත් තොරතුරු පද්ධති වල බලශක්ති පරිභෝජනය අඩු කිරීම මෙන්ම ඒවා පරිසර හිතකාමී ලෙස භාවිතා කිරීම

හරිත බැහැර කිරීම

- පැරණි පරිගණක අලුත්වැඩියා කිරීම සහ නැවත භාවිතා කිරීම සහ ඉවතලන පරිගණක සහ වෙනත් ඉලෙක්ට්‍රොනික උපකරණ ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කිරීම.

හරිත සැලසුම් කිරීම

- බලශක්ති කාර්යක්ෂම හා පරිසර හිතකාමී සංරචක, පරිගණක, සේවාදායක සහ සිසිලන උපකරණ සැලසුම් කිරීම.

හරිත නිෂ්පාදන

- පරිසරයට කිසිදු බලපෑමක් නැති හෝ අවම බලපෑමක් ඇති උපාංග පරිගණක සහ වෙනත් ආශ්‍රිත උප පද්ධතියෙන් නිෂ්පාදනය කිරීම.

ගෝලීය පරිසරයක සිදුවන අහිතකර බලපෑම් අවම කිරීම සඳහාගත හැකි පියවර කීපයක්

- දීර්ඝ කාලයක් අක්‍රීයව පවතින විට පරිගණක යන්ත්‍ර සහ පර්යන්ත ක්‍රියා විරහිත කිරීම.
- අවශ්‍යතාවය අනුව බලශක්තිය වැඩි කරන ලේසර මුද්‍රණ යන්ත්‍ර වැනි පර්යන්ත භාවිත කිරීම.
- කඩදාසි භාවිතාව අඩු කිරීම සහ ද්‍රව්‍ය කඩදාසි නිසි ලෙස බැහැර කිරීම ප්‍රතිවක්‍රීයකරණය කිරීම.
- පවත්නා නීති රෙගුලාසි වලට අනුකූලව විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම.
- සේවාදායක පරිගණක ජාල හ දත්ත මධ්‍යස්ථාන සඳහා විකල්ප බලශක්ති මූලාශ්‍ර භාවිතා කිරීම.

හරිත තොරතුරු තාක්ෂණයේ වාසි

- බොහෝ ගනුදෙනුකරුවන් මිලදී ගැනීම බදු දීම හෝ බාහිරින් ලබා ගැනීමේ තීරණ ගැනීමේදී සේවා සපයන්නන්ගේ පාරිසරික වාර්තා සහ මූලපිරීම් සලකා බැලීම අරඹා ඇත.
- සංවිධාන අඩු බලශක්ති පිරිවැය මුහුණ දෙන අතර රාජ්‍ය බදු වලින් පවා විශාල මුදලක් ඉතිරි කරයි.
- ආයෝජකයින් සහ පාරිභෝගිකයින් ඔවුන්ගේ කාඩ්පත් භාවිතය මෙන්ම ඔවුන්ගේ පාරිසරික මූලපිරීම් හා පියවරණ සම්බන්ධයෙන් වැඩි අනාවරණයන් ඉල්ලා සිටීමට පටන් ගෙන ඇත.

හරිත පරිගණනය සඳහා අනුගත වීම සඳහා බලපෑම් කරනු ලබන සාධක

අන්තර්ජාලයේ ශීඝ්‍ර වර්ධනය

උපකරණ බල ඝනත්වය වැඩි කිරීම

සිලන අවශ්‍යතාවයන්ගේ වැඩිවීම

බලශක්ති පිරිවැය ඉහළ යාම

බලශක්ති සැපයුම සහ ප්‍රවේශ සීමා කිරීම

තොරතුරු තාක්ෂණය පරිසරයට බලපාන ආකාරය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වර්ධනය කිරීම

හරිත පරිගණනය සඳහා අනුගත වීම සඳහා බලපෑම් කරනු ලබන සාධක

අන්තර්ජාලයේ ශීඝ්‍ර වර්ධනය

- අන්තර්ජාල භාවිතය වාර්ෂිකව සියයට 10 ට වඩා වැඩිවෙමින් පවතී
- අනුපිටපත් පවත්වාගැනීම අවධාරණය කෙරෙන ප්‍රතිසාධන උපායමාර්ග සඳහා වන ඉල්ලුම තවදුරටත් වැඩි කරනු ලබයි

උපකරණ බල ඝනත්වය වැඩි කිරීම

- සේවාදායක වල වැඩිදියුණු කළ ක්ෂුද්‍ර සකසන මගින් සමහර අවස්ථාවලදී ක්ෂුද්‍ර සකසන සඳහා අඩු බලශක්ති පරිභෝජනයක් සහිතව ඉහළ කාර්ය සාධනයක් ලබාදී ඇතත්
- වැඩි මතක ධාරිතාවයක් සහ ඉහළ කාර්ය සාධනයක් සහිත වැඩි බලශක්තියක් අවශ්‍ය සකසනයන් සමඟ වැඩි ප්‍රමාණයක් සේවාදායකයන් ස්ථාපනය කර ඇති බැවින්
- සමස්ත සේවාදායක බලශක්ති පරිභෝජනය ඉහළ ගොස් තිබේ

හරිත පරිගණනය සඳහා අනුගත වීම සඳහා බලපෑම් කරනු ලබන සාධක

සිසිලන අවශ්‍යතාවයන්ගේ වැඩිවීම

- භාවිතා කරනු ලබන සෑම වොට් එකක් සඳහාම සේවා සැපයුමට වොට් 1 සිට 1.5 දක්වා සිසිලන අවශ්‍යතාවයක් වේ
- දත්ත මධ්‍යස්ථාන සේවා සැපයුම් ඝනත්වය වැඩි වන විට සිසිලන බලයේ අනුපාතය සේවාසැපයුම් බල අවශ්‍යතාව අතර අනුපාතය තවදුරටත් ඉහළ යනු ඇත

බලශක්ති පිරිවැය ඉහළ යාම

- දත්ත මධ්‍යස්ථාන සහ සේවා සැපයුම් වල සංඛ්‍යාව ඉහළ යාමත් සමග දත්ත මධ්‍යස්ථාන බලය සහ සිසිලනය සඳහා බලශක්ති පිරිවැය අඛණ්ඩව ඉහළ යනු ඇත

හරිත පරිගණනය සඳහා අනුගත වීම සඳහා බලපෑම් කරනු ලබන සාධක

බලශක්ති සැපයුම සහ ප්‍රවේශ සීමා කිරීම

- සමහර ජනාකීර්ණ නාගරික ප්‍රදේශවල නව දත්ත මධ්‍යස්ථාන සඳහා විදුලිය කිසිදු මිලකට ලබාගත නොහැකි තත්ත්වයක පවතී. උදාහරණයක් ලෙස, විශාල දත්ත මධ්‍යස්ථාන අවශ්‍යතාවයක් ඇති Google , Microsoft , Yahoo වැනි සමාගම්වලට ප්‍රධාන ඇමරිකානු නගරවල කිසිදු මිලකට විදුලිය සොයා ගැනීමට නොහැකි වනු ඇත

තොරතුරු තාක්ෂණය පරිසරයට බලපාන ආකාරය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වර්ධනය කිරීම

- කාඩ්පත් විමෝචනය බලශක්ති භාවිතයට කෙලින්ම සමානුපාතික වේ

විද්‍යුත්-අපද්‍රව්‍ය සහ පාරිසරික බලපෑම

➤ සෑම වසරකම ටොන් ගණනින් (සෑම වසරකම ගෝලීය වශයෙන් විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය මෙට්‍රික් ටොන් 50 කට වඩා උත්පාදනය වේ) විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය නිපදවන අතර ඒවා බැහැර කිරීම විශාල ගැටළුවක් බවට පත්වේ

➤ විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීම හා පිරිසැකසුම් කිරීම මිල අධික කාර්යයක් වන අතර ඒ සඳහා ඉඩකඩ ලබාගැනීම විශාල අභියෝගයක් බවට පත්වේ

➤ අනාරක්ෂිතව නාගරික අංගනවලට දමනු ලබන අපද්‍රව්‍යවල විෂ වීම නිසා ගැටළුව තවත් සංකීර්ණ වේ

➤ රියම් සහ රසදිය ග්‍රහයා දිරාපත් වීමට බොහෝ කාලයක් ගත වන අතර එයට නිරාවරණය වන පුද්ගලයින්ට දිගු කාලීනව ආපසු හැරවිය නොහැකි සෞඛ්‍යමය බලපෑම් ඇති වේ

➤ විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය බොහොමයක් ඉඩම් ගොඩ කිරීමට දමනු ලබන අතර රියම් වැනි ලෝහ පසෙහි ස්වභාවයට හානි කරයි

➤ නිපදවන රසායනික ද්‍රව්‍ය පෞච්ඡ අවක්‍රමණයට ලක් නොවන අතර ඒවා දීර්ග කාලයක් තිස්සේ පරිසරයේ පවතින අතර එමඟින් නිරාවරණ අවදානම වැඩිවේ

විද්‍යුත්-අපද්‍රව්‍ය සහ පාරිසරික බලපෑම

➤ රත්‍රන් සහ වෙනත් වටිනා ලෝහ ලබා ගැනීම සඳහා විවෘත ගොඩබිමක විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය දහනය කිරීමෙන් නිපදවන දුමාරයෙන් සියුම් අංශු ද්‍රව්‍ය නිපදවන අතර විශේෂයෙන් ළමයින්ට හෘද වාහිනී හා පෙනහළු ආශ්‍රිත ගැටළු ඇති කරයි

➤ විෂ අංශු පාංශු-බෝග-ආහාර මාර්ගයට ඇතුළු ව ආහාර දාමයට ඇතුළු වන විට මිනිසුන්ට සහ සතුන්ට බලපෑම් ඇතිවේ

➤ පරිගණක මවු පුවරුවල අසාමාන්‍ය ලෙස රසදිය ඇති අතර නුසුදුසු ලෙස බැහැර කිරීම වර්ම හා ශ්වසන රෝග ඇති කරයි

➤ රියම් සමඟ අපවිත්‍ර වූ පානීය ජලය මධ්‍යම හා ස්නායු පද්ධතියට බලපාන අතර දුර්වල මොළයේ වර්ධනයට, වාමන රෝගයට, ශ්‍රවණාබාධිතභාවයට සහ රුධිර සෛල වල ක්‍රියාකාරීත්වය අඩපණ වීමට හේතු වේ

➤ මවු පරිපථ පුවරු දහනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිපදවන පිටාරය ආශ්වාස පෙනහළු පිළිකාවලට හේතු වේ. එය වර්ම රෝග සඳහා හේතු වේ

ශ්‍රී ලංකාවේ විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය පිළිබඳ ජාතික නීති, රෙගුලාසි සහ ප්‍රමිතීන්

➤ ශ්‍රී ලංකාවේ ඉලෙක්ට්‍රොනික හා උපකරණ ආනයනය ක්‍රමයෙන් ඉහළ යන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අපද්‍රව්‍ය විදුලි හා ඉලෙක්ට්‍රොනික උපකරණ (Waste Electrical and Electronic Equipment -WEEE) විශාල ප්‍රමාණයක් ජනනය වේ

➤ WEEE තවමත් ප්‍රතිපත්තියක් ලෙස හඳුනාගෙන නොමැති අතර මේ වන විට ඉලෙක්ට්‍රොනික් අපද්‍රව්‍ය උත්පාදනය කිරීමේ ගැටලුවකට මේ රට මුහුණ දී සිටී

විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය කිරීමේ ආයතනික ව්‍යුහය

පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය

➤ ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය (Ministry of Environmental and Renewable Energy - MOERE) යනු රටේ පරිසරය හා ස්වාභාවික සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා නම් කරන ලද රේඛීය අමාත්‍යාංශයයි

➤ MOERE යටතේ, ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වගකිව යුතු ආයතන හයක් ඇත, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය ද ඇතුළුව ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වගකිව යුතු ආයතන හයක් ඇත.

- Ministry of Environment & Renewable Energy
- Central Environment Authority
- Marine Environment Protection Authority
- Gem Jewellery Research and Training Institute
- Forest Department

පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය
சுற்றுடல் மற்றும் புதுப்பிக்கத்தக்க சக்தி அமைச்சு
Ministry of Environment and Renewable Energy

විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය කිරීමේ ආයතනික ව්‍යුහය

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය
மத்திய சுற்றுமல் அதிகாரசபை
Central Environmental Authority

- සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයේ දී පාරිසරික සලකාබැලීමේ ඒකාබද්ධ කිරීම මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය පිහිටුවීමේ මූලික පරමාර්ථය විය
- 1980 අංක 47 දරණ ජාතික පරිසර පනතේ විධි විධාන ප්‍රකාරව 1981 දී මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය පිහිටුවන ලදී
- අන්තරායකර ස්වභාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් 2008 පෙබරවාරි 1 වන දින අංක 1534/18 දරන ගැසට් නිවේදනය මගින් සමහර විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය අන්තරායකර ගණයට ඇතුළත් කර ඇත
- ඒ යටතේ අපද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීමේ බලයද මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය වෙත පවරා දී ඇත

ප්‍රතිපත්ති සහ රෙගුලාසි

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික විදුලි හා ඉලෙක්ට්‍රොනික අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්තිය (National Electrical and Electronic Waste Management Policy in Sri Lanka)

- අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය. ජාතික පාරිසරික (ආරක්ෂණ හා තත්ත්ව) රෙගුලාසි අංක. 2008 අංක 01 ගැසට් නිවේදනය අංක 1534/18 මගින් 2008.02.01 දින ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද අතර
- රෙගුලාසියට අනුව, උත්පාදනය කිරීම, චිකිත්‍ය කරන්නා, ගබඩා කරන්නා, ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කිරීම, ප්‍රතිසාධනය කිරීම සහ බැහැර කිරීම මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගත යුතුය

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගැසට් පත්‍රය
අති විශේෂ

අංක 1534/18 - 2008 පෙබරවාරි 01 වැනි සිකරය - 2008.02.01

(සංශ්ලිෂ්ට බලපැවැත්වූ ප්‍රතිපාදන පනත)

I වැනි කොටස: (I) වැනි ඡේදය - සාමාන්‍ය

ආණ්ඩුවේ නිවේදන

දළ.වි.සි. 4/81

1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනත

1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනතේ 23හි සහ 23හි වගන්ති සමඟ සිංහල පුවතරයේ 32 වන වගන්තිය යටතේ අමතරව රිසික් කළු ලදී.

අවසාන පරිශීලකයා

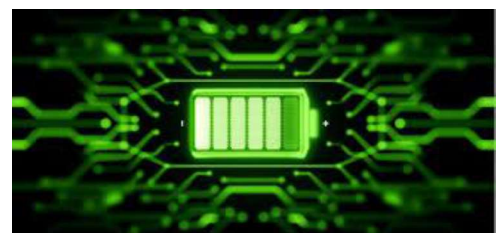
නැවත භාවිතය

දුන්න මධ්‍යස්ථාන

අවසාන පරිශීලකයා

- බොහෝ පුද්ගලික ඩෙස්ක්ටොප් පරිගණක භාවිතා නොකරන ධාවනය වන විට (computers run even when they are not being used) පවා අතිවිශාල විදුලිය නාස්ති වේ
- පරිගණක මගින් තාපය ජනනය කරන අතර සිසිලනය අවශ්‍ය වන අතර එමගින් සමාගමේ මුළු විදුලි පරිභෝජනය හා පිරිවැය එකතු වේ
- පුද්ගල පරිගණක සඳහා බලශක්ති පිරිවැය ඉතිරිකිරීම එතරම් පෙනෙන්නට නොතිබුණද, සමාගමක පරිගණක සිය ගණනක් සඳහා සාමූහික ඉතිරිකිරීම් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ය

අවසාන පරිශීලකයා

පහත දැක්වෙන විශිෂ්ට පියවර කිහිපයක් අනුගමනය කිරීමෙන් පුද්ගල පරිගනක බලශක්ති පරිභෝජනය අඩු කළ හැකිය

බල කළමනාකරණ අංග සක්‍රීය කිරීම
(Enabling power management features)

Thin client පරිගණකයක් භාවිතා කිරීම
(Using thin client computer)

Screensavers භාවිතා කිරීම

අවසාන පරිශීලකයා

බල කළමනාකරණ අංග සක්‍රීය කිරීම (Enabling power management features)

- පුද්ගල පරිගණක සහ මොනිටර මත ජාල මට්ටමේ පාලනයක් ලබා දෙන **Surveyor වැනි මෘදුකාංග භාවිතා කිරීමයි**
- මෘදුකාංගය පරිගණකය වසා දැමීම or standby වැනි අඩු බල පරිභෝජන මාදිලියකට ස්ථානගත කරන අතර ඒවා අක්‍රියව පවතින විට නිවැරදිව වැටේ
- තවද, එක් එක් පරිගණකය සහ මොනිටරය කොපමණ බලයක් පරිභෝජනය කරයිද යන්න මැන බලයි

Thin client පරිගණකයක් භාවිතා කිරීම

- ඩෙස්ක්ටොප් පරිගණකයක බලයෙන් පහෙන් එකක් පමණ ලබා ගන්නා Thin client පරිගණක යෙදවීමට පරිශීලකයින්ට තෝරා ගත හැකිය.

අවසාන පරිශීලකයා

Screensavers භාවිතා කිරීම

- ක්ෂුද්‍ර සකසනය සමඟ අඛණ්ඩව අන්තර්ක්‍රියා කරන චලනය වන රූප (සජීවීකරණ) පෙන්වන Screensaver වඩා හිස් තිර Screensavers වැඩි බලයක් සංරක්ෂණය කරයි
- බලශක්ති පරිභෝජනය අඩු කිරීම සඳහා අවසාන පරිශීලකයාට පහත සඳහන් උපදෙස් අනුගමනය කළ හැකිය.
 - මුද්‍රණය-
 - මුද්‍රණය ප්‍රවේශමෙන් කළ යුතු අතර අත්‍යවශ්‍ය පිටු මුද්‍රණය කළ යුත්තේ එම පිටු පමණි. විදුලිය හැරුණු විට මෙය කඩදාසි විශාල ප්‍රමාණයක් ඉතිරි කර දැව හෙලීමද අඩු කරයි
 - නැවත පිරවීම-
 - තිත්ත කාට්රිජ් සහ ලේසර් ටෝනර් නැවත පිරවීම ලාභදායී වන අතර පරිසරයට යලි එකතු නොවේ
 - ක්‍රියා විරහිත කිරීම-
 - තොරතුරු නාක්ෂණ දෘඩාංග උපාංග භාවිතයේ නොමැති විට අක්‍රිය කළ යුතුය.

අවසාන පරිශීලකයා

නැවත භාවිතය

දත්ත මධ්‍යස්ථාන

නැවත භාවිතය අනුගමනය කළ හැකි ක්‍රම

නැවත භාවිතය

- පරිශීලක අවශ්‍යතා සපුරාලන්නේ නම් පැරණි පරිගණකයක් දිගටම භාවිතා කළ යුතුය
- එසේ නොමැති නම්, එය අවශ්‍ය කෙනෙකුට ලබා දිය හැකිය
- නැතහොත් ඉවතලූ නිෂ්පාදිතයකින් ක්‍රියාකාරී සංරචක භාවිතා කළ හැකිය

අලුත්වැඩියා කරන්න

- නව අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා පැරණි පරිගණක සහ සේවා සැපයුම් නවීකරණය කළ හැකිය
- පැරණි පරිගණකයක් සහ වෙනත් තොරතුරු තාක්ෂණ දෘඩාංග ඒවායේ කොටස් නැවත සකස් කර ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමෙන් නැවත අලුත් කළ හැකිය
- නව පරිගණකයක් මිලට ගැනීම වෙනුවට නවීකරණය කරන ලද තොරතුරු තාක්ෂණ දෘඩාංග වෙළඳපොළෙන් මිලට ගත හැකිය

නැවත භාවිතය අනුගමනය කළ හැකි ක්‍රම

ප්‍රතිචක්‍රීකරණය

- පරිගණක නැවත භාවිතා කිරීමට නොහැකි වූ විට, නවීකරණය කිරීමේ අපේක්ෂාවන් සලකා බැලීමෙන් පසුව පවා, ඒවා පරිසර හිතකාමී ආකාරයෙන් නිසි ලෙස බැහැර කළ යුතුය
- පැරණි ඉලෙක්ට්‍රොනික පද්ධති ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කළ යුත්තේ සංරචක ද්‍රව්‍ය ලබා ගෙන
- ද්‍රව්‍යය නැවත සැකසීම හෝ නැවත භාවිතා කිරීම සඳහා නැවත මුල් ද්‍රව්‍ය බවට බිඳ දැමීමෙනි

අවසාන පරිශීලකයා

නැවත භාවිතය

දත්ත මධ්‍යස්ථාන

- දත්ත මධ්‍යස්ථානවල සැපයුම් පරිගණක සංඛ්‍යාව පසුගිය දශකය තුළ මිලියන ගණනක් වැඩි වී ඇති අතර සෑම සේවාදායකයක්ම පෙර මාදිලිවලට වඩා වැඩි විදුලියක් ලබා ගනී
- පිරිවැයට අමතරව, දත්ත මධ්‍යස්ථාන ක්‍රමයෙන් පුළුල් වී ඇත
- බොහෝ සමාගම්වලට විදුලි බලය ලබා ගැනීම තීරණාත්මක කාරණයක් බවට පත්වෙමින් තිබේ

දත්ත මධ්‍යස්ථාන හරිතකරණය කිරීම සඳහා පුළුල් පියවර තුන

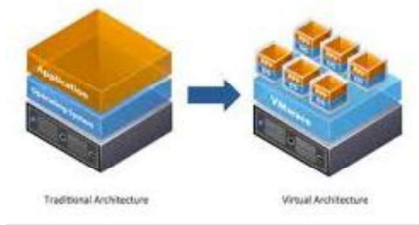
බලශක්ති සංරක්ෂණය

පරිසර හිතකාමී නිර්මාණය

අධ්‍යයනකරණය

බලශක්ති සංරක්ෂණය

➤ ඉහළ ඝනත්ව සැපයුම් භාවිතා කිරීම, හයිඩ්‍රජන් ඉන්ධන කෝෂ, විකල්ප හරිත බලශක්ති ප්‍රභවයන් ලෙස භාවිතා කිරීම සහ සේවාසැපයුම් සමස්ත බලශක්ති පරිභෝජනය අඩු කරන සහ ජනනය වන තාපය අඩු කරන අර්ත්‍යාකරණ තාක්ෂණයන් භාවිතා කිරීම (virtualization technologies) දත්ත මධ්‍යස්ථානයක් වඩාත් පරිසර හිතකාමී බවට පත් කිරීමේ වෙනත් ක්‍රම වේ

බලශක්ති සංරක්ෂණය

පරිසර හිතකාමී නිර්මාණය

අර්ත්‍යාකරණය

පරිසර හිතකාමී නිර්මාණය (Eco-friendly design)

➤ ස්වාභාවික ආලෝකය මෙන්ම හරිත බලයද මූලික වශයෙන් සූර්ය හෝ සුළං බලශක්තියෙන් ජනනය කරන විදුලිය භාවිතා වේ

➤ තරඟකාරී වාසියක් ලබා ගත හැකිය, මන්ද වැඩි වැඩියෙන් ගනුදෙනුකරුවන්ට පරිසර හිතකාමී සමාගම් සමඟ වැඩ කිරීමට අවශ්‍ය නිසාය

බලශක්ති සංරක්ෂණය

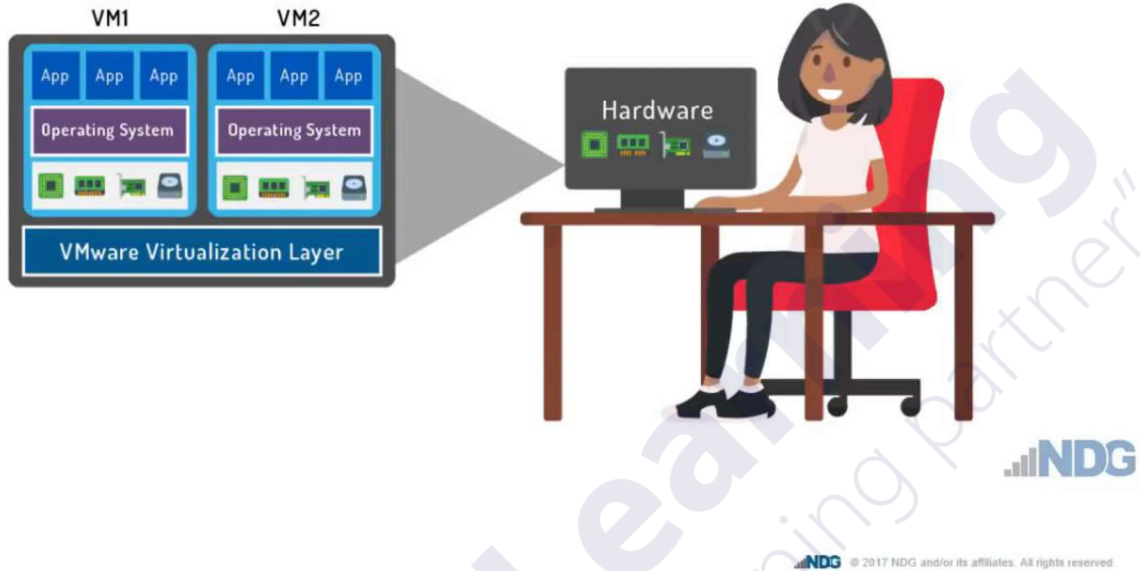
පරිසර හිතකාමී නිර්මාණය

අර්ත්‍යාකරණය

අඵත්‍යකරණය (Virtualization)

What is Virtualization?

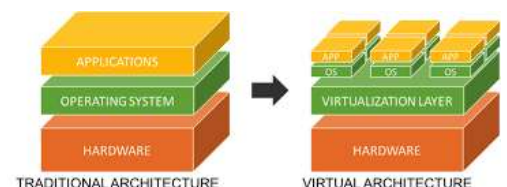
අඵත්‍යකරණය (Virtualization)

- අඵත්‍යකරණය යනු දත්ත මධ්‍යස්ථාන බලශක්ති පරිභෝජනය අඩු කිරීමේ ප්‍රධාන උපාය මාර්ගයකි
- අඵත්‍යකරණයේ, එක් භෞතික සේවාසැපයුම් පරිලණනයක් බහු අඵත්‍ය සේවාසැපයුම් පරිගණක සපයයි
- අඵත්‍යකරණය මගින් දත්ත මධ්‍යස්ථානවලට ඔවුන්ගේ භෞතික සේවාසැපයුම් යටිතල පහසුකම් ශක්තිමත් කිරීමට හැකි වන්නේ වඩා බලවත් සේවාසැපයුම් කිහිපයක අඵත්‍ය සේවාසැපයුම් සත්කාරකත්වය සැපයීම, අඩු විදුලිය භාවිතා කිරීම සහ දත්ත මධ්‍යස්ථානය සරල කිරීම නිසාය. වඩා හොඳ දෘඩාංග භාවිතයට අමතරව, අඵත්‍යකරණය දත්ත මධ්‍යස්ථාන බිම් අවකාශය අඩු කරයි

බලශක්ති සංරක්ෂණය

පරිසර හිතකාමී නිර්මාණය

අඵත්‍යකරණය

➤ හරිත පරිගණක සැලසුම මගින් නව තාක්ෂණයන් හා නව තාක්ෂණික ක්‍රමෝපායන් භාවිතා කරමින් පරිගණකවල පාරිසරික බලපෑම අවම කිරීම අරමුණු කරගනිමින් ආර්ථික ශක්‍යතාව හා ක්‍රියාකාරීත්වය සමඟ පාරිසරික අනුකූලතාව සමතුලිත කරයි

➤ බොහෝ පරිගණක නිෂ්පාදකයින් විදුලි බලය අඩු හා අඩු පරිභෝජනය කරන හා පහසුවෙන් නැවත ඵක්ඞස් කළ හැකි නිර්විෂ ද්‍රව්‍ය භාවිතා කරමින් හරිත පරිගණක සෑදීමේ ක්‍රියාවලිය සාර්ථකව සිදු කරයි

පරිසරයට වන බලපෑම අවම කිරීම සඳහා හොඳම භාවිතයන්

අවසාන පරිශීලකයා

නැවත භාවිතය

දැන්වීම මධ්‍යස්ථාන

තොරතුරු ආරක්ෂාව

- තොරතුරු ආරක්ෂාව යනු දත්ත ආරක්ෂා කරන යාන්ත්‍රණයන් ය
- තොරතුරු සුරක්ෂිතතාව යනු තාක්ෂණික පාලනයකට වඩා වැඩි යමක් වන අතර එහි සියලු ආකාරවලින් දත්ත ආරක්ෂා කිරීම ප්‍රගුණ කළ යුතුය
- නිදසුනක් ලෙස තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතියක ගබඩා කර හෝ කඩදාසි හෝ වෙනත් භෞතික මාධ්‍යයකට වුවද
- පුද්ගල අනිෂ්ට පිටස්තර පුද්ගලයින් හෝ පුද්ගලයෙක් තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති වෙත නීත්‍යානුකූල ප්‍රවේශයෙන් සහ සියලු ආකාරයේ තර්ජන වලින් දත්ත ආරක්ෂා කිරීම

දත්ත ආරක්ෂා කිරීමේ භාවිතයට තොරතුරු ආරක්ෂණ සංකල්ප තුනක් ඇතුළත් වේ

රහස්‍යභාවය (Confidentiality)

අඛණ්ඩතාව (Integrity)

උපයෝජ්‍යතාව (Availability)

රහස්‍යභාවය (Confidentiality)

➤ රහස්‍යභාවය යනු එහි සමස්ත ජීවන චක්‍රය පුරාම අනවසරයෙන් ප්‍රවේශ වීමෙන් (දත්ත නිර්මාණය කිරීමේ සිට දත්ත විනාශය දක්වා) සියලු ආකාරවලින් දත්ත ආරක්ෂා කිරීමයි

➤ අනවසර ප්‍රවේශයට දත්ත ගබඩා කරන යටිතල සංවිධානයට අනුබද්ධ නොවන පුද්ගලයින්ගේ ප්‍රවේශය ඇතුළත් වේ (උ.දා., අපරාධකරුවන් සහ හැකර්වරු)

➤ තොරතුරු ලබා ගැනීමේදී ඔවුන්ගේ අධිකාරියේ විෂය පථය නිතරම ඉක්මවා යන සංවිධානයක් තුළ සිටින පුද්ගලයින්ට ප්‍රවේශ වීම ද එයට ඇතුළත් වේ

රහස්‍යභාවය
(Confidentiality)

අඛණ්ඩතාව (Integrity)

උපයෝජ්‍යතාව
(Availability)

අඛණ්ඩතාව (Integrity)

➤ අඛණ්ඩතාව යනු තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති තුළ දත්ත (හෝ භෞතික මාධ්‍යවල පටිගත කිරීම හෝ ප්‍රතිනිෂ්පාදනය කිරීම) නිවැරදි බව සහතික කිරීමයි

➤ මෙයින් අදහස් කරන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති නිර්මාපකයින් සහ කළමනාකරුවන් විසින් පද්ධතිය තුළ පාලනයන් ක්‍රියාවට නංවන අතර පරිශීලකයින් දත්ත නිවැරදිව ඇතුළත් කර සැකසීමට සහ ගැටුම්කාරී දත්ත කොටස් හඳුනාගෙන විසඳා ඇති බවයි

➤ දත්තවල අඛණ්ඩතාව ඇති විට, ඒවා නිවැරදි යැයි සලකනු ලබන අතර තීරණ ගැනීමේදී ඒවා මත විශ්වාසය තැබිය හැකිය

රහස්‍යභාවය
(Confidentiality)

අඛණ්ඩතාව (Integrity)

උපයෝජ්‍යතාව
(Availability)

තොරතුරු ආරක්ෂාව සහ පෞද්ගලිකත්වය

උපයෝජ්‍යතාව (Availability)

- උපයෝජ්‍යතාව යනු අවශ්‍ය විටෙක දත්ත ලබා ගත හැකි බවත් තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති විශ්වසනීයව ක්‍රියාත්මක වන බවත් සහතික කිරීමයි
- එක් සංරචකයක් අසමත් වීමෙන් සමස්ත පද්ධතියක්ම අසාර්ථක නොවන පරිදි ස්ථාපනය කර ඇත
- ප්‍රභාදයන්ට ප්‍රතිරෝධී වීම වැනි ක්‍රම කිහිපයකින් දත්ත ලබා ගත හැකි බව පාරිශවකරුවන්ට සහතික කළ හැකිය

රහස්‍යභාවය
(Confidentiality)

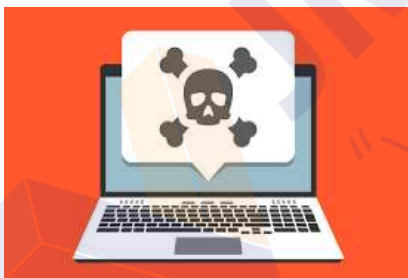
අඛණ්ඩතාව (Integrity)

උපයෝජ්‍යතාව
(Availability)

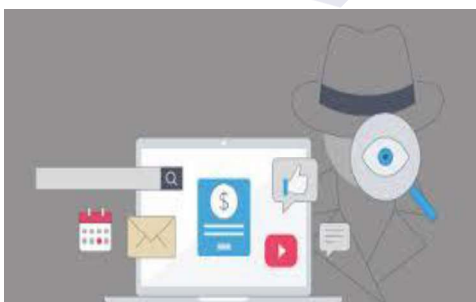
තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ දත්ත වලට පොදු, හිතාමතා හා අනිෂ්ට තොරතුරු ආරක්ෂණ තර්ජන

➤ අනිෂ්ට මෘදුකාංග (Malware)

Malware, or **malicious software**, is **any program or file that is harmful to a computer user**. Types of malware can include computer viruses, worms, Trojan horses and spyware.

➤ ඔන්තු මෘදුකාංග (Spyware)

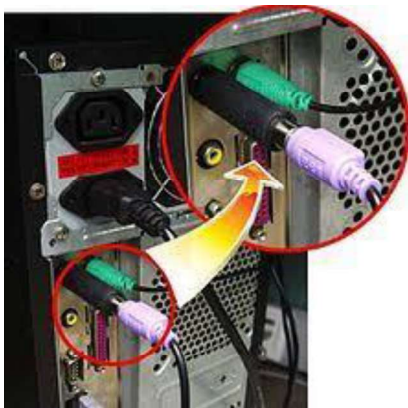

Spyware is a **type of malware that aims to gather information about a person or organization, without their knowledge**, and send such information to **hack another entity without the consumer's consent**

තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ දත්ත වලට පොදු, හිතාමතා හා අනිෂ්ට තොරතුරු ආරක්ෂණ තර්ජන

➤ යතුරු ලොගර්ස් Keystroke loggers

Keystroke logging, often referred to as **keylogging** or **keyboard capturing**, is the **action of recording the keys struck on a keyboard**, typically covertly, so that person using the keyboard is unaware that their actions are being monitored. Data can then be retrieved by the person operating the logging program

තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ දත්ත වලට පොදු, හිතාමතා හා අනිෂ්ට තොරතුරු ආරක්ෂණ තර්ජන

➤ තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සඳහා ඵලිමහන් ප්‍රවේශය Backdoor access to IT systems

A backdoor is a means to **access a computer system** or encrypted data that **bypasses the system's customary security mechanisms**

➤ පරිශීලක අක්ෂරපත්‍ර සොරකම් කිරීම සඳහා නිර්මාණය කර ඇති තතුබෑම් සහ ඉලක්කගත වංචා Phishing and targeted scams designed to steal user credentials

Phishing is the fraudulent **attempt to obtain sensitive information such as usernames, passwords and credit card details** by disguising oneself as a trustworthy entity in an electronic communication.

තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ දත්ත වලට පොදු, හිතාමතා හා අනිෂ්ට තොරතුරු ආරක්ෂණ තර්ජන

- නීත්‍යානුකූල ප්‍රවේශයක් ඇති අයෙකු හිතාමතාම අනිසි ලෙස භාවිතා කිරීම Intentional misuse by someone with legitimate access
- දත්ත ලබා ගත නොහැකි කිරීම සඳහා සේවා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම (DoS) ප්‍රහාර. Denial of service (DoS) attacks intended to make data unavailable

In computing, a denial-of-service attack is a cyber-attack in which the perpetrator seeks to make a **machine or network resource unavailable to its intended users** by temporarily or indefinitely disrupting services of a host connected to the Internet

තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ දත්ත වලට පොදු, හිතාමතා හා අනිෂ්ට තොරතුරු ආරක්ෂණ තර්ජන

- **හිතාමතා හා ද්වේෂ සහගත** තර්ජනයන්ට අමතරව, තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති සහ ඒවායේ **අඩංගු දත්ත කළමනාකරණය කරන අය, ස්වාභාවික විපත්, විදුලිය ඇහහිටීම් සහ** නැතිවූ හෝ අස්ථානගත වූ තොරතුරු තාක්ෂණ සම්පත් වැනි අනපේක්ෂිත හෝ අහම්බෙන් සිදුවීම් වලින් ආරක්ෂා කළ යුතුය
- වැදගත් දත්ත අහම්බෙන් මකා දැමීම, අහම්බෙන් සංවේදී දත්ත පළ කිරීම හෝ වැරදි පුද්ගලයාට යැවීම (උදා: විද්‍යුත් තැපෑල හරහා) වැනි **නීත්‍යානුකූල පරිශීලකයින්ගේ නොදැනුවත්වම ක්‍රියාවන්ගෙන්** දත්ත සහ අදාළ පද්ධති ආරක්ෂා කළ යුතුය.

පුද්ගලයන් සඳහා, පුද්ගලිකත්වය යනු පුද්ගලයෙකුට තමාගේ හෝ ඇයගේ දත්ත පාලනය කිරීමට ඇති අයිතිය සහ එම දත්ත එක්රැස් කරන, භාවිතා කරන හා බෙදාගන්නා ආකාරය නියම කිරීමට ඇති අයිතියයි

Privacy

තොරතුරු තාක්ෂණ හා තොරතුරුපද්ධති සම්බන්ධ ශ්‍රී ලංකාවේ නීති රෙගුලාසි

2003 අංක 36 දරණ බුද්ධිමය දේපල පනත

2003 අංක 27 දරණ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ පනත

2005 අංක 28 දරණ ගෙවීම් හා නිරවුල්කරණ පද්ධති පනත

2006 අංක 19 දරණ විද්‍යුත් ගනුදෙනු පනත

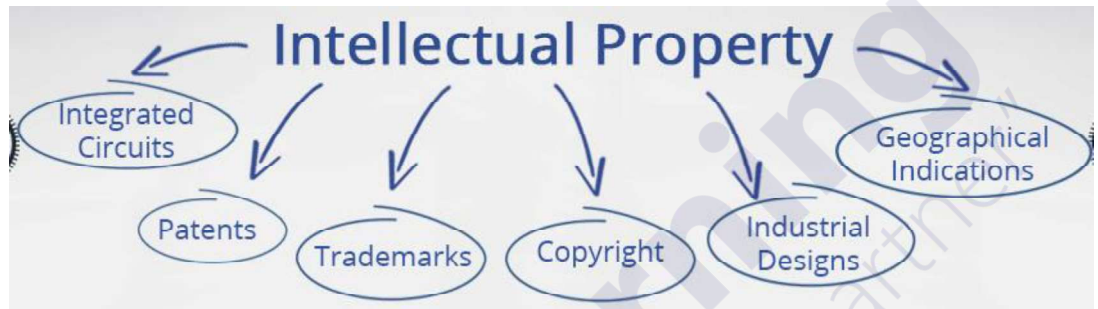
2006 අංක 30 දරණ ගෙවීම් උපකරණ වංචා පනත

2007 අංක 24 දරණ පරිගණක අපරාධ පනත

2016 අංක 12 දරණ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය පිළිබඳ පනත

2017 අංක 25 දරණ විද්‍යුත් ගනුදෙනු (සංශෝධන) පනත

- 2003 අංක 36 දරණ බුද්ධිමය දේපල පනත මගින් , 1979 දී සම්මත කරගන්නා ලද බුද්ධිමය දේපල පනත වෙනුවට ආදේශ කර ඇත
- එහි ප්‍රධාන පරමාර්ථය වන්නේ පේටන්ට් බලපත්‍ර, වෙළඳ ලකුණු, වෙළඳ නාම වැනි බුද්ධිමය දේපල ආරක්ෂා කිරීමයි
- මෙම නීතිය යටතේ ජාතික බුද්ධිමය දේපල කාර්යාලය (National Intellectual Property Office of Sri Lanka -NIPO) පිහිටුවන ලදී
- බුද්ධිමය දේපල පරිපාලනය කරන එකම අධිකාරිය NIPO ය

- ශ්‍රී ලංකාවේ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ ඒජන්සිය (INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY OF SRI LANKA – ICTA) 2003 ජූලි මාසයේදී ආරම්භ කරන ලද අතර
- 2003 අංක 27 දරණ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ පනතට (ICT පනත) අනුව ICTA යනු එවකට පැවති CINTEC (Council for Information Technology) හි නීත්‍යානුකූල අනුප්‍රාප්තිකයා වූ අතර එය කොරකුරු හා සන්නිවේදන අංශයේ ඉහළම ස්ථානයට පත්විය
- මේ වන විට ක්‍රියාත්මක වන්නේ ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලයේ විෂය පථය තුළ ය

PARLIAMENT OF THE DEMOCRATIC
SOCIALIST REPUBLIC OF
SRI LANKA

INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGY ACT, No. 27 OF 2003

[Certified on 09th September, 2003]

Printed on the Order of Government

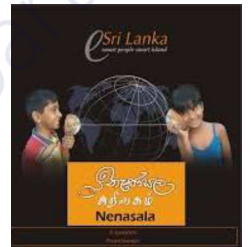
Published as a Supplement to Part II of the Gazette of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka of September 12, 2003

PRINTED AT THE DEPARTMENT OF GOVERNMENT PRINTING, SRI LANKA
TO BE PURCHASED AT THE GOVERNMENT PUBLICATIONS BUREAU, COLOMBO 1

Price : Rs. 8.25

Postage : Rs. 4.50

- 2003 අංක 27 දරණ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ පනත යටතේ රජයේ සහ පෞද්ගලික අංශයේ උපාය මාර්ග හා වැඩසටහන් සම්පාදනය කිරීමට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ අධිකාරියට බලය ලබා දී ඇත
- 2002-2005 කාලය තුළ සකස් කරන ලද “ඊ-ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියද මගින් තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණයේ ලාභාංශ ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ සියලුම කොටස් වෙත ගෙනයාම සහ ජාතියේ සමාජ ආර්ථික සංවර්ධනය තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙන යාම අරමුණු කරගන්නා ලදී
- මෙම බහු-පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ අරමුදල් සම්පාදනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින් අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් නිර්මාණය කිරීමට සහ ඊ-රාජ්‍ය සේවා ස්ථාපිත කිරීමට රජය පාරිශ්වකරුවන් සමඟ සහයෝගයෙන් කටයුතු කරන පරිසරයක් නිර්මාණය වෙමින් පවතී

- 2005 අංක 28 දරණ ගෙවීම් හා නිරවුල් කිරීමේ පද්ධති පනත මගින් ගෙවීම්, නිෂ්කාෂණ හා පියවීම් පද්ධති නියාමනය කිරීම, මහ බැංකුවේ පොත්වල සුරැකුම්පත් තැන්පත් කිරීම, මුදල් සේවා සපයන්නන් නියාමනය කිරීම, විද්‍යුත් චෙක්පත් ඉදිරිපත් කිරීම සහ ඒ හා සම්බන්ධ පහසුකම් සැපයීම සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලදී
- පනතේ අරමුණු,
 - ගෙවීම්, නිෂ්කාශන සහ නිරවුල්කරණ පද්ධති නියාමනය, අධීක්ෂණය.
 - මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන සුරැකුම්පත් ගිණුම්වල සුරැකුම්පත් තැන්පත් කිරීම සඳහා ආරක්ෂාව සැපයීම
 - මුදල් සේවා සපයන්නන් නියාමනය සහ අධීක්ෂණය.
 - විද්‍යුත් චෙක්පත් ඉදිරිපත් කිරීම පහසු කිරීම

➤ රජයේ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම සහ ඊ-රාජ්‍ය සේවා පිහිටුවීම සඳහා වඩාත්ම අදාළ ව්‍යවස්ථාව වන්නේ 2006 අංක 19 දරණ විද්‍යුත් ගනුදෙනු පනතයි

➤ මෙම පනතේ විධිවිධාන 2007 ඔක්තෝබර් 1 වන දින සිට ක්‍රියාත්මක විය

➤ 2006 අංක 19 දරණ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු පනත පදනම් වී ඇත්තේ එක්සත් ජාතීන්ගේ ජාත්‍යන්තර වෙළඳ නීතිය පිළිබඳ කොමිසම (United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL) මගින් ඉලෙක්ට්‍රොනික වාණිජ්‍යය පිළිබඳ ආදර්ශ නීතිය (1996) සහ ඉලෙක්ට්‍රොනික අත්සන් පිළිබඳ ආදර්ශ නීතිය (2001) විසින් පිහිටුවන ලද ප්‍රමිතීන් මත ය

පනතේ අරමුණු

➤ නෛතික බාධක ඉවත් කර නෛතික නිශ්චිතභාවයක් ඇති කර ගනිමින් දේශීය හා ජාත්‍යන්තර විද්‍යුත් වාණිජ්‍යයට පහසුකම් සැලසීම

➤ විශ්වසනීය ඉලෙක්ට්‍රොනික වාණිජ්‍ය භාවිතය දිරිමත් කිරීම

➤ රජය සමඟ ලිපි ලේඛන විද්‍යුත් ලිපිගොනු ගොනු කිරීම පහසු කිරීම සහ විශ්වාසදායක විද්‍යුත් සන්නිවේදනයන් මගින් රජයේ සේවාවන් කාර්යක්ෂමව සැපයීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

➤ දත්ත පණිවිඩ සහ විද්‍යුත් සන්නිවේදනයන්හි සත්‍යතාව, අඛණ්ඩතාව සහ විශ්වසනීයත්වය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

➤ විද්‍යුත් සන්නිවේදනය නිසි සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් ලෙස නිල වශයෙන් සහ නීත්‍යානුකූලව පිළිගැනීමට මෙය සහතික වී තිබේ.

- 2006 අංක 30 දරණ ගෙවීම් උපකරණ වංචා පනත මගින් **අනවසර හෝ ව්‍යාජ ගෙවීම් උපකරණ සන්නිවේදන තොරතුරු හා විකේතන කිරීම වැළැක්වීමට, ඒ හා සම්බන්ධ වැරදි නිර්මාණය කිරීම, ආදිය වැළැක්වීමත්**
- නීත්‍යානුකූලව නිකුත් කරන සහ එවැනි ගෙවීම් උපකරණ භාවිතා කරන පුද්ගලයින් **ආරක්ෂා කිරීමටත් උපකාරී වේ**
- **වැරදිකරුවන් විමර්ශනය කිරීම, නඩු පැවරීම සහ දඬුවම් කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැලසීම** මෙම පනත මගින් ලබා දී ඇති ප්‍රතිපාදනයයි

- 2007 අංක 24 දරණ පරිගණක අපරාධ පනතේ පදනම වනුයේ පරිගණකයක්, **පරිගණක වැඩසටහනක්, දත්ත හෝ තොරතුරු වෙත නීත්‍යානුකූල නොවන අන්දමින් ප්‍රවේශ වීම අපරාධයක් ලෙස හඳුනා ගැනීමයි**
- එසේම පරිගණකයක් වෙත ප්‍රවේශ වීමට වරදකරුට අධිකාරී බලයක් තිබුණද යන්න නොතකමින් නීත්‍යානුකූල නොවන අයුරින් පරිගණක භාවිතය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා වූ විධිවිධානයක්ද එහි ඇතුළත් වේ
- අධිකාරී බලයක් නොමැතිව අනවසරයෙන් දත්ත වෙනස් කිරීම හෝ මකා දැමීම මෙම පනත අනුව වරදක් වන අතර අධිකාරී බලයක් සහිත පුද්ගලයෙකුට ප්‍රවේශය අත්කර ගැනීම වැළැක්වීම පිණිස පරිගණකයේ වැඩ සටහන් සකස් කිරීමද වරදකි

➤ පරිගණක වෛරස් වැඩසටහන්වල නිශ්චිත කාර්ය වෙනස් කිරීම සඳහා කේත ඇතුළත් කිරීම මගින් පරිගණකයට හානි හෝ අලාභ කිරීම තොරතුරු අනවසරයෙන් පිටපත් කිරීම, පරිගණක සේවා අධිකාරී බලයක් නොමැතිව භාවිතා කිරීම සහ එක් පරිගණකයක සිට පරිගණකයකට වැඩ සටහන්, දත්ත හෝ තොරතුරු සම්ප්‍රේෂණය කිරීමේදී ඒවා අත් කර ගැනීමද මෙම පනත යටතේ අපරාධ වේ

➤ වැරදි විමර්ශනය සඳහා පනත නව ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දෙයි

- පරිගණක අපරාධ වැරදි විමර්ශනය කිරීමේදී පොලීසියට සහාය වීමට විශේෂඥ මණ්ඩලය පත් කිරීමට පනතේ විධිවිධාන සලස්වා ඇත
- මෙම පනත මගින් අපරාධ විමර්ශනය කිරීම සඳහා නව තත්ත්වයක් හඳුන්වා දෙනු ලැබේ
- පරිගණක අපරාධ පිළිබඳ විමර්ශනය සඳහා පොලීසියට සහාය වීම සඳහා ප්‍රවිණයන්ගේ මණ්ඩලයක් පත් කිරීම සඳහා පනතේ විධිවිධාන සලසා ඇත

2016 අංක 12 දරණ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය පිළිබඳ පනත

➤ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය පිළිබඳ පනත මගින් තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය සහතික කරන අතර තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතියට බලපෑමක් ඇති කරමින් රාජ්‍ය බලධාරීන් තුළ විනිවිදභාවය සහ වගවීම පිළිබඳ සංස්කෘතියක් පෝෂණය කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් පවතින අතර එමගින් සමාජයක් ප්‍රවර්ධනය කරනු ලැබේ

➤ දූෂණයට එරෙහිව සටන් කිරීම සහ වගවීම සහ යහපාලනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම තුළින් ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාවට මහජන ජීවිතයට වඩාත් පූර්ණ ලෙස සහභාගී වීමට හැකි වනු ඇත

2017 අංක 25 දරණ විද්‍යුත් ගනුදෙනු (සංශෝධන) පනත

2017 අංක 25 දරණ විද්‍යුත් ගනුදෙනු (සංශෝධන) පනත ශ්‍රී ලංකාවේ දත්ත පණිවිඩ, විද්‍යුත් ලේඛන, විද්‍යුත් වාර්තා සහ වෙනත් සන්නිවේදනයන් විද්‍යුත් ස්වරූපයෙන් හඳුනා ගැනීම, සහතික කිරීමේ අධිකාරියක් පත් කිරීම සහ සහතික කිරීමේ සේවා සපයන්නන් සඳහා බලපත්‍ර ලබා දීම සහ බලය පැවරීම සඳහා පහසුකම් සහ විධිවිධාන සලසයි

පනතේ අරමුණ

➤ කිසියම් අමාත්‍යාංශයක්, දෙපාර්තමේන්තුවක්, පළාත් සභාවක්, පළාත් අමාත්‍යාංශයක් සහ දෙපාර්තමේන්තුවක් හෝ පළාත් පාලන ආයතනයක් හෝ රජය සතු ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනයක් හෝ ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනයක් හෝ කාර්යාලයක්, ආයතනයක් හෝ වෙනත් ලියවිල්ලක් විද්‍යුත් ලිපිගොනු ගොනු කිරීම පහසු කිරීම. විශ්වසනීය විද්‍යුත් සන්නිවේදනයක් මගින් රාජ්‍ය සේවය කාර්යක්ෂමව සැපයීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම

පනතේ අරමුණ

- දත්ත පණිවිඩ, විද්‍යුත් ලේඛන, විද්‍යුත් වාර්තා හෝ වෙනත් සන්නිවේදනයන්හි සත්‍යතාව, අවංකභාවය සහ විශ්වසනීයත්වය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- සම්මුතිය අනුමත කරන අවස්ථාවේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද මෙම පනතේ 23 වන වගන්තියේ දක්වා ඇති චරිත සීමාවන්ට යටත්ව සම්මුතියේ විධිවිධාන ක්‍රියාත්මක කිරීම

සයිබර් ආරක්ෂාව (Cyber Security)

- සයිබර් ආරක්ෂාව යනු දත්ත, පරිගණක හෝ ජංගම උපාංග වලට එල්ල වන ප්‍රහාරයකින් ඇති වන බාධාවන් වළක්වා ගැනීමට හෝ අඩු කිරීමට ගන්නා ආරක්ෂාවන් සඳහා වන නමයි
- සයිබර් ආරක්ෂණ මගින් රහස්‍යභාවය සහ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම පමණක් නොව, දත්ත ලබා ගැනීමේ හැකියාව සහ අඛණ්ඩතාව ද ආවරණය කරයි
- සයිබර් උල්ලංඝනය කිරීම් වියදම්, ප්‍රතිසාධන කාලය සහ කීර්ති හාමයට හානි කිරීම යන කරුණු අනුව හානිය බලවත්ය.

සයිබර් ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම

මාර්ගගත ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා වඩාත්ම වැදගත් පියවර වන්නේ

සහාය නොදක්වන
මෘදුකාංග භාවිතා
කිරීමෙන් ඉවත් වීම

සෑම විටම නවතම
මෘදුකාංග සහ යෙදුම්
යාවත්කාලීන කිරීම්
බාගත කර ස්ථාපනය
කරන්න

යාවත්කාලීන ප්‍රති-
වයිරස මෘදුකාංග
ධාවනය කරන්න

ශක්තිමත් මුරපද
භාවිතා කරන්න

සැක සහිත ඊමේල්
මකන්න සහ
නොදන්නා ඇමුණුම්
හෝ සබැඳි ක්ලික්
කිරීමෙන් වළකින්න

දත්ත උපස්ථි කිරීම

<https://threatmap.checkpoint.com/>

සයිබර් දැනුවත් වීමට
පුහුණු කාර්ය
මණ්ඩලය

කළමනාකරණ
ආරක්ෂක
සම්බන්ධතා ඇති
සැපයුම්කරුවන් සහ
හවුල්කරුවන්

සයිබර් ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම

සහාය නොදක්වන මෘදුකාංග භාවිතා
කිරීමෙන් ඉවත් වීම

- සැපයුම්කරු නවදුරටත් මෘදුකාංග
යාවත්කාලීන නොකරන විට මෙය සිදු වේ
(මෘදුකාංග යාවත්කාලීන කිරීම බොහෝ විට
ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීමට සම්බන්ධ
වේ)
- පරිගණක පද්ධති සහ උපාංගවල සහය
දක්වන මෘදුකාංග පමණක් භාවිතා කළ
යුතුය
- සහාය නොදක්වන මෘදුකාංගයක් භාවිතා
කිරීමට අවශ්‍ය නම්, ශක්තිමත්
ගයර්වෝලයක් සහ යාවත්කාලීන ප්‍රති-
වයිරස සහ / හෝ අනිෂ්ට මෘදුකාංගයක්
නිවීමෙන් අවදානම නිසි ලෙස
කළමනාකරණය කර ගත හැකිය

සෑම විටම නවතම මෘදුකාංග සහ යෙදුම් යාවත්කාලීන කිරීම් බාගත කර ස්ථාපනය කරන්න

- මෘදුකාංග යාවත්කාලීනයන් නිර්මාණය කර ඇත්තේ මෘදුකාංග සහ යෙදුම්වල ඇති දුර්වලතා නිරාකරණය කිරීම සඳහා වන අතර
- හැකි ඉක්මනින් ඒවා ස්ථාපනය කිරීම උපාංග ආරක්ෂිතව තබා ගැනීමට උපකාරී වේ

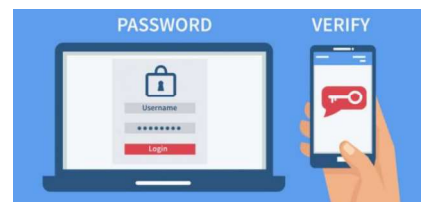
යාවත්කාලීන ප්‍රති-වයිරස මෘදුකාංග ධාවනය කරන්න

- පරිගණක, ටැබ්ලට් සහ ස්මාර්ට් ජංගම දුරකථන අනිෂ්ට මෘදුකාංග (Malware) ලෙස හඳුන්වන කුඩා මෘදුකාංග වලින් පහසුවෙන් ආසාදනය විය හැකිය. පොදු වර්ග අතර වෛරස් හෝ ඔත්තු මෘදුකාංග (Spyware) සහ කප්පම් (Ransomware) ඇතුළත් වේ
- ආසාදන වැළැක්වීම සඳහා, ප්‍රති-වයිරස සහ / හෝ ප්‍රති-අනිෂ්ට මෘදුකාංග වැනි අන්තර්ජාල ආරක්ෂණ මෘදුකාංග උපාංගවල ස්ථාපනය කර වඩා හොඳ ආරක්ෂාවක් සඳහා එය යාවත්කාලීනව තබා ගතයුතුය

ශක්තිමත් මුරපද භාවිතා කරන්න

- මුරපද මතක තබා ගැනීමට පහසු විය යුතු අතර අනුමාන කිරීමට අපහසු විය යුතුය
- මෙම තොරතුරු පහසුවෙන් අනුමාන කළ හැකි බැවින් දරුවාගේ නම, සුරතලාගේ නම හෝ ප්‍රියතම ක්‍රීඩා කණ්ඩායම වැනි වචන භාවිතා නොකිරීම වඩාත් සුදුසුය
- ශක්තිමත් මුරපදයක් සෑදීමට අහඹු වචන භාවිතය සුදුසුය, අංක සහ සංකේත භාවිතා කළ හැකිය
- පුද්ගලික ගිණුම් බොහොමයකට ප්‍රවේශ වීමට සහ බැංකු තොරතුරු, ලිපිනය හෝ උපන් දිනය වැනි පුද්ගලික තොරතුරු සොයා ගැනීමට හැකරුනට විද්‍යුත් තැපෑල භාවිතා කළ හැකි අතර
- වඩාත්ම වැදගත් ගිණුම් සඳහා, ද්වි-සාධක සත්‍යාපනය භාවිතා කළ හැකි

සැක සහිත ඊමේල් මතහන්ස සහ නොදන්නා ඇමුණුම් හෝ සබැඳි ක්ලික් කිරීමෙන් වළකින්න

- විද්‍යුත් තැපෑල විශිෂ්ට සන්නිවේදන මෙවලමක් වන නමුත් අනවශ්‍ය හෝ අකමැති තොරතුරු ලබා දීමට නිතර භාවිතා වේ
- බොහෝ විට එය අයාචිත තැපැල් හෝ කුණු විද්‍යුත් තැපෑල ලෙස හැඳින්වේ
- හොඳම දෙය නම්, සැක සහිත ඊමේල් මැකීම සහ තොරතුරු සඳහා වංචනික ඉල්ලීම් හෝ වෛරස් වලට සබැඳි අඩංගු විය හැකි
- එබැවින් ඒවා මකා දැමීමට පෙර මෙම ඊමේල් වල ඇති සබැඳි හෝ විවෘත ඇමුණුම් ක්ලික් නොකළ යුතුය
- ප්‍රතිචාර නොදැක්වීම වඩාත් උචිත වේ

දත්ත උපස්ථ කිරීම

- උපාංගය වෛරසයකින් ආසාදනය වී ඇත්නම් හෝ හැකර් විසින් ප්‍රවේශ කරනු ලැබුවහොත්, දත්ත වලට හානි සිදුවිය හැකිය, මකා දැමිය හැකිය, සොරකම් කර හෝ කප්පම් ලබා ගත හැකිය, එයින් අදහස් කරන්නේ පරිශීලකයින්ට එයට ප්‍රවේශ විය නොහැකි බවයි
- එබැවින් සමාගම් වලාකුළු මත පදනම් වූ ආරක්ෂිත බාහිර දෘඩ තැටියක් හෝ ගබඩා පද්ධතියක් උපස්ථ කිරීම මගින් ඔවුන්ගේ වඩාත්ම වැදගත් දත්ත ආරක්ෂා කළ යුතුය
- සමාගම් රහස්‍ය දත්ත බාහිර සිථානයක තබා සුරකිනවා නම්, උදා. වලාකුළු, සුදුසු සිය" දත්ත ආරක්ෂණ පියවර අනුගමනය කළ යුතුය.

සයිබර් දැනුවත් වීමට පුහුණු කාර්ය මණ්ඩලය

- **ඩිජිටල් ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමේ වාසි කාර්ය මණ්ඩලය දැන සිටිය යුතු අතර**
- **සයිබර් ආරක්ෂක තර්ජන සහ ඒවා සමඟ කටයුතු කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව ද දැනුවත් විය යුතුය**
- **වේගවත් ඩිජිටල් සංවර්ධනය හා වෙනස්වීම් හේතුවෙන්, වාර්ෂික පුහුණු සැලසුම් / අනුකෘතියට සයිබර් ආරක්ෂාව එක් කිරීම යහපත්ය**

කළමනාකරණ ආරක්ෂක සම්බන්ධතා ඇති සැපයුම්කරුවන් සහ හවුල්කරුවන්

සංවිධාන වැඩි සැපයුම්කරුවන් සහ හවුල්කරුවන් සමඟ වැඩ කරන විට, තෙවන පාර්ශවීය කළමනාකරණ තොරතුරු තාක්ෂණ සේවා භාවිතා කරන්නේ නම්, ඔවුන්ගේ ගිවිසුම් සහ සේවා මට්ටමේ ගිවිසුම් පරීක්ෂා කර, සමාගමේ පද්ධති සහ දත්ත ආරක්ෂණ පාලනයන් කවුරුන් විසින් හසුරුවන්නේද යන්න සහතික කළ යුතුය

සයිබර් ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම

මාර්ගගත ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා වඩාත්ම වැදගත් පියවර වන්නේ

සහාය නොදක්වන
මෘදුකාංග භාවිතා
කිරීමෙන් ඉවත් වීම

සෑම විටම නවතම
මෘදුකාංග සහ යෙදුම්
යාවත්කාලීන කිරීම්
බාගත කර ස්ථාපනය
කරන්න

යාවත්කාලීන ප්‍රති-
වයිරස මෘදුකාංග
ධාවනය කරන්න

ශක්තිමත් මුරපද
භාවිතා කරන්න

සෑක සහිත ඊමේල්
මකන්න සහ
නොදන්නා ඇමුණුම්
හෝ සබැඳි ක්ලික්
කිරීමෙන් වළකින්න

දත්ත උපස්ථ කිරීම

සයිබර් දැනුවත් වීමට
පුහුණු කාර්ය
මණ්ඩලය

කළමනාකරණ
ආරක්ෂක
සම්බන්ධතා ඇති
සැපයුම්කරුවන් සහ
හවුල්කරුවන්

දත්ත ආරක්ෂාව

➤ දත්ත ආරක්ෂණය සාමාන්‍යයෙන් අර්ථ
දැක්වෙන්නේ පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා
කිරීම සඳහා නිර්මාණය කර ඇති
නීතිය ලෙස ය

➤ පුද්ගලයෙකු අන්තර්ජාලය හරහා භාණ්ඩයක් මිලට ගැනීම, විද්‍යුත් තැපෑල සඳහා ලියාපදිංචි වීම, වෛද්‍යවරයෙකු වෙත යාම, බදු ගෙවීම හෝ ඔහු සේවා ඉල්ලීමකට සෑම අවස්ථාවකම ඔවුන්ට ඔවුන්ගේ පුද්ගලික දත්ත කිහිපයක් භාර දිය යුතුය

➤ පුරවැසියන්ට සහ පාරිභෝගිකයින්ට රජය සහ ව්‍යාපාරය යන දෙකෙහිම විශ්වාසය තැබිය හැක්කේ ශක්තිමත් දත්ත හා ආරක්ෂණ භාවිතයන්, පවතින විටය

➤ එලදායි හිඟ පවතින විට රාජ්‍ය සහ ආයතනික නිරීක්ෂණ අවම කිරීම සහ දත්ත සුරාකෑම ද අවම වේ

දත්ත එක්රැස් කිරීම හා සැකසීම පුළුල් වූ පසු, ඔවුන් ලබා දුන් දත්ත වලට සිදුවෙමින් පවතින්නේ කුමක් ද ගැන ප්‍රශ්න ඇසීමට පටන් ගත්හ

- දත්ත වලට ප්‍රවේශ වීමට අයිතිය ඇත්තේ කාටද?
- එය නිවැරදිව තබා තිබේද?
- ඔවුන්ගේ අනුදැනුමකින් තොරව එය එකතු කර බේදා හරිනු ලැබුවාද?
- වෙනත් මූලික අයිතිවාසිකම් වෙනස් කොට සැලකීමට හෝ උල්ලංගනය කිරීමට එය භාවිතා කළ හැකිද?
- දත්ත වලට ප්‍රවේශ වීමට අයිතිය ඇත්තේ කාටද?

විශ්වීයව පිළිගත් දත්ත ආරක්ෂණ ප්‍රමිතීන් නොමැත, නමුත් කලාපීය සහ ජාත්‍යන්තර ආයතන මගින් ජාත්‍යන්තරව එකඟ වූ කේත, භාවිතයන්, තීරණ, නිර්දේශ සහ ප්‍රතිපත්ති උපකරණ ආදිය නිර්මාණය කර ඇත

දත්ත ආරක්ෂණ පහත සඳහන් දෑ සහතික කළ යුතුය

- පුද්ගලික දත්ත එක්රැස් කිරීම සඳහා සීමාවන් තිබිය යුතු අතර එය නීත්‍යානුකූල හා සාධාරණ සහ විනිවිද භාවයකින් යුතුව සිදු කිරීම.
- දත්ත සහ තොරතුරු භාවිතා කළ යුතු අරමුණු (අවසන් අවස්ථාවේ) එකතු කිරීමේ අවස්ථාවේදී සඳහන් කළ යුතුය. දත්ත කළ යුත්තේ එම එකඟ වූ අරමුණු සඳහා පමණි. පුද්ගලික දත්ත අනාවරණය, භාවිතය, රඳවා තබාගැනීම සිදු විය හැක්කේ මුල් අරමුණු සඳහා පමණි

දත්ත ආරක්ෂණ පහත සඳහන් දෑ සහතික කළ යුතුය

- පුද්ගලයාගේ හෝ නීතිය යටතේ ඒ අනුව, එය තවදුරටත් අරමුණු සඳහා අවශ්‍ය නොමැති විට මකා දැමිය යුතුය
- පුද්ගලික දත්ත, ජනනය කරන ලද සහ සකසු පරිදි, එය භාවිතා කළ යුතු අරමුණු වලට ප්‍රමාණවත්, අදාළ සහ අවශ්‍යතාවයට සීමා විය යුතුය
- දත්ත නිවැරදි හා සම්පූර්ණ විය යුතු අතර එය යාවත්කාලීනව පවතින බව සහතික කිරීමට පියවර ගත යුතුය
- අනවසර ප්‍රවේශයෙන්, දත්ත හානිය, විනාශය, භාවිතය, වෙනස් කිරීම හෝ අනාවරණය කිරීම මගින් පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සාධාරණ ආරක්ෂක ක්‍රමවේදයක් භාවිතා කළ යුතුය.

දත්ත ආරක්ෂණ පහත සඳහන් දෑ සහතික කළ යුතුය

- දත්ත, ප්‍රභව හෝ සැකසුම් වල රහස් සකසනයන් නොතිබිය යුතුය. ඒවායේ දත්ත එකතු කිරීම සහ සැකසීම මෙන්ම එහි භාවිතයේ අරමුණ, එය පාලනය කරන්නේ කවුරුන්ද, සහ එය සකසන්නේ කවුද යන්න පිළිබඳ පුද්ගලයන් දැනුවත් කළ යුතුය.
- පුද්ගලයන්ට විවිධ අයිතිවාසිකම් ඇති අතර එමඟින් ඔවුන්ගේ පුද්ගලික දත්ත සහ ඕනෑම දෙයක් සැකසීමට, පාලනය කිරීමට හැකියාව පවතී.
- පුද්ගලික දත්ත භාවිතා කරන අය ඉහත මූලධර්මයන්ට අනුගත බව අනුකූල බව පෙන්විය යුතු සහ ඒ සඳහා පහසුකම් සැපයිය යුතුය

